

trebo po svobodi za samostojno odločanje med možnostmi, ki jih lahko uresničijo; prevzamejo tudi odgovornost za to.

Duhovnost udeležencem nudi življenjske smernice (2), ki usmerjajo posameznike pri njihovem delovanju navzven. Zavedajo se razlik med dobrim in slabim, kar se kaže preko socialnih interakcij. Menijo, da si je treba prizadevati za dobro in prav. Poznajo oblike spoštljivega in nespoštljivega odnosa. Zavedajo se, da v skupnosti obstajajo dogovorjena pravila, ki veljajo za vse in so potrebna. Poznajo svoje dolžnosti in vedo, da jih je treba opravljati. To je njihova odgovornost. Družina, prijatelji, šola, društvo Sožitje, skupnost, Cerkev so dejavniki, ki vplivajo na oblikovanje njihovih življenjskih smernic. Vidimo, da so vplivi različni, pogosto se tudi interaktivno prepletajo.

Kot pravi Musek (2015), se posameznik čuti srečnejšega, izpolnjenega, če dosega svoja pričakovanja in izpolnjuje želje, ki jih usmerjajo njegova življenjska načela.

Drugo raziskovalno vprašanje se je nanašalo na pogoje in podporo v okolju (3). Udeležencem veliko pomeni obisk duhovnika, saj jim pogovor nudi vir pomoči in tolažbe. Z njim se udeležujejo tudi romanj, duhovnih vaj, svete maše. Z veseljem se udeležujejo nedeljskih svetih maš, dnevno molijo, praznujejo osebne in krščanske praznike, zvečer čas namenijo refleksiji dneva, v skupnosti, kjer živijo, imajo tudi kapelo. Da bi osebe čutile večje življenjsko zadovoljstvo, bi morali več pozornosti posvetiti podpornemu okolju in okoljskim virom kot pa samim motnjam v duševnem razvoju (Simoes in Santos, 2016).

Pri tretjem vprašanju smo ugotavljali, kako se duhovnost odraža v vsakdanjiku udeležencev. V skupnosti je veliko starejših, ki potrebujejo več pomoči, kar spodbuja mlajše, da to opazijo in jim po svojih zmogljivostih nudijo potrebno pomoč. Govorimo o altruizmu (4). V situacijah, ko začutijo nemir zaradi vedenja drugega, se raje umaknejo na miren kraj, kar kaže na sposobnost asertivnosti.

Duhovnost se močno kaže tudi v njihovem občutku za globljo povezanost (5). Vertikalno povezanost čutijo z Bogom. Verujejo v Boga, ki je dober, daje upanje in pomoč, ter v posmrtno večno življenje v lepoti in sreči. Pomembna jim je tudi molitev kot

Marjan Škvarč Križev pot

Hodim za teboj, Gospod.
Že celo življenje.
Včasih pomagam nositi tvoj križ.
Včasih sem jaz tvoj križ.
Vendar hodim.
Da bi tam na koncu
izrekel besedo srca:
Spomni se me, Gospod,
v svojem kraljestvu!

vir vzpostavljanja odpornosti. Posebej radi pojejo pri obedih. V molitvah se spomni svojih dragih, prosijo za zdravje, pa tudi za vse tiste, ki se jih nihče več ne spomni. Vse to kaže, da jim je odnos pomemben. Posebej povezani so tudi s svojimi prijatelji, veseli so obiskov in pogovorov. Gre za horizontalno povezanost. Kot pravi Vanier (2002), na ta način osebe delijo življenje. Skupni obedi so zanje simbol povezanosti in skupnosti, saj tako čutijo družinsko vzdušje. Vanier (1982) pravi, da so obedi čas za poslušanje ter deljenje izkušenj in doživetij, s čimer se gradi pripadnost, ki je za te osebe ključna. Same s seboj so globlje povezane tudi preko prostega časa, glasbe, narave, sproščanja, kar jim omogoča obogatitev izkustev. To je hkrati čas za ponotrnanje, čas za premislek v tišini, kar omogoča osebno rast (Vanier, 2002).

Udeleženci sodelujejo pri verskih aktivnostih (6): svetih mašah, romanjih in na duhovnih vajah. Posebej veseli so poslušanja pesmi, prejema svetega obhajila in pridige oz. kateheze. Duhovne vaje jim predstavljajo vir pomiritve in sprostivne pri spoprijemanju s kriznimi situacijami. Praznujejo različne osebne, verske in ljudske praznike. Praznovanje je priložnost za veselje in delitev tega veselja z drugimi. Omogoča srečevanje, le-to pa vsakega osrečuje. Na vse te načine (1–7) udeleženci duhovno živijo. Izsledki raziskave so pri četrtem vprašanju pokazali, da učinki duhovnosti pozitivno

vplivajo na kakovost njihovega življenja (7). Večina udeležencev je zadovoljna s svojim sedanjim življenjem in vsem, kar jim je omogočeno, kar kaže na pomembnost nudenja možnosti za duhovno življenje tistim osebam, ki si to želijo in to potrebujejo.

Zaključek

OMDR je pomembno videti kot celostna človeška bitja, ki nas lahko marsikaj naučijo. Da lahko izpolnijo svoje življenje, kar je pravica vsakega človeka, pa so pomembni dobri pogoji in vključevanje v okolje ter podporne službe strokovnjakov za opolnomočenje teh oseb; tudi na področju duhovnosti, če si posamezniki to želijo. Za OMDR pa je ob vsem tem najpomembnejši odnos: odnos sprejetosti, pripadnosti, vključenosti, pomembnosti, deljenja skupnih trenutkov, prijateljstva, povezanosti z Bogom, bližnjimi in s seboj. To je največ, kar potrebujejo. In v tej potrebi po odnosu, ki napolnjuje življenje, se ustvarjajo možnosti za naše spoznavanje z njimi. Posebni potrebi vsakega človeka, ki postane posebna zaradi vrednosti, ki jo ima. Vzemimo to kot razmislek pri svojem delu in srečevanju s temi osebami ...

Literatura

- American Association on Intellectual and Developmental Disabilities (2018). Dostopno na <http://aaid.org/intellectual-disability/definition#.WyToM-6FPIU>.
- Frankl, Viktor Emanuel (2016): *Preslišani krik po smislu: psihoterapija in humanizem*. Celje: Celjska Mohorjeva družba.
- Gaventa, William C. (2001): Defining and assessing spirituality and spiritual supports. V: *Journal of Religion, Disability & Health*, 5(2–3), str. 29–48. Dostopno na: http://dx.doi.org/10.1300/J095v05n02_03.
- Jurišič, Branka D.: *Motnje v duševnem razvoju*. Zveza Sožitje. Dostopno na: <http://www.zveza-sozitie.si/motnje-v-dusevnem-razvoju.3.html>.
- Lačen, Marijan (2001): *Odraslost: osebe z motnjo v duševnem razvoju*. Ljubljana: Zveza Sožitje.
- Musek, Janek (2015): *Osebnost, vrednote in psihično blagostanje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Novljan, Egidija; Jelenc, Dora (2002): *Odraslost: osebe z motnjo v duševnem razvoju*. Starostnik z motnjami v duševnem razvoju. Ljubljana: Zveza Sožitje.
- Prijatelj, Erika (2007): Struktura verovanja po J. W. Fowlerju. V: *Bogoslovni vestnik*, 67(4), str. 521–534.
- Simoes, Cristina; Santos, Sofia (2016): Comparing the quality of life of adults with and without intellectual disability. V: *Journal of Intellectual Disability Research*. 60(4), str. 378–388.
- Vanier, Jean (1982): *The Challenge of L'arche: introduction and conclusion by Jean Vanier*. London: Darton, Longman and Todd.
- Vanier, Jean (2002): *Vsak človek je sveta zgodba*. Celje: Mohorjeva družba.
- Vozelj, Blaž (2019): *Vpliv duhovnega življenja na celovito kvaliteto življenja odraslih oseb z zmernimi motnjami v duševnem razvoju*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Vozelj, Blaž (2019b): *Dih življenja*. V: *Vzgoja, letnik XXI*, št. 84, str. 41–42.